

Rekenkamer: 'Ernstige tekortkomingen verantwoording rijksrekening 2020'

De Algemene Rekenkamer stelt in haar verantwoordingsonderzoek naar de rijksrekening 2020 vast dat de omvangrijke stroom extra uitgaven in verband met de coronacrisis zowel de informatievoorziening aan het parlement, als het beheer van de rijksfinanciën onder druk heeft gezet.

De Algemene Rekenkamer heeft in haar [verantwoordingsonderzoek](#) ernstige tekortkomingen geconstateerd. Het financieel beheer bij het ministerie van VWS schoot dermate tekort, dat de Rekenkamer daartegen bezwaar heeft gemaakt.

Hiernaast is zowel bij de uitgaven als de verplichtingen de tolerantiegrens van maximaal 1 procent fouten en onzekerheden inzake de rechtmatigheid overschreden. "Dit is sinds de kredietcrisis in 2008 niet meer voorgekomen. Van 2,48 procent van de verplichtingen (uitgaven in de toekomst, waarvoor een juridische verplichting is aangegaan) staat de rechtmatigheid niet vast. Daarmee is een bedrag van ruim € 9,1 miljard gemoed. Tweederde hiervan hangt samen met de bestrijding van de coronacrisis. Daarnaast is van 1,52 procent van de uitgaven, € 4,3 miljard, de rechtmatigheid in het geding. Ruim de helft hiervan houdt verband met de strijd tegen het virus", aldus de Rekenkamer.

De Rekenkamer noemt de uitkomsten van het verantwoordingsonderzoek "zorgelijk" en plaatst daarom een kritische kanttekening bij de goedkeuring van de rijksrekening 2020, net zoals zij dat ook bij die van 2019 deed.

De Rekenkamer signaleert ook positieve zaken. "Ministeries en uitvoeringsorganisaties troffen in korte tijd steunmaatregelen om de gevolgen van de coronacrisis te beperken. De ICT-afdelingen bij het Rijk ondersteunden niet alleen deze regelingen, maar maakten het ook mogelijk dat 175 duizend ambtenaren van de ene op de andere dag thuis konden werken. Een prestatie op zichzelf", aldus de Rekenkamer.

Structurele tekortkomingen financieel beheer

De coronacrisis heeft vooral bij de ministeries van SZW, VWS en EZK geleid tot hoge extra uitgaven. Terwijl bestrijding van de gevolgen van de pandemie de aandacht van de ministers en hun medewerkers opeiste, kwamen bij het ministerie van VWS volgens de Rekenkamer "structurele zwakheden" in de bedrijfsvoering bloot te liggen. "Het financieel beheer over de extra uitgaven en verplichtingen schoot ernstig tekort. Het gaat om € 5,1 miljard publiek geld, voor onder meer testmaterialen (bijna € 1 miljard), beschermingsmiddelen en beademingsapparatuur voor zorginstellingen (ruim € 1,2 miljard) en de zorgbonus (€ 2 miljard)."

De problemen waren volgens de Rekenkamer al in september 2020 bekend, maar de minister van VWS kwam pas begin 2021 in actie om greep te krijgen op de uitgaven in 2020 en deze in de jaarrekening te kunnen verwerken. "Deze inspanning kon niet meer voorkomen dat er in de verantwoording forse fouten en onzekerheden optraden over de rechtmatige besteding van gelden en de betrouwbaarheid van de uitgaven. Zo ontbreken bijvoorbeeld ontvangstbewijzen voor rechtstreekse leveringen van goederen als beademingsapparatuur aan zorginstellingen. Evenmin is duidelijk of de aantallen afgenomen coronatesten op facturen die de minister van VWS betaalde, klopten."

De Algemene Rekenkamer heeft op 2 april 2021 tegen deze gang van zaken bezwaar gemaakt, een uitzonderlijk instrument dat de Rekenkamer zelden inzet. Hierbij is om een verbeterplan gevraagd. De minister heeft dat intussen opgesteld. Dit plan voorziet in versterking van het financieel beheer op korte en de langere termijn, wat tot structurele verbeteringen moet leiden. De Algemene Rekenkamer heeft daarom op 6 mei 2021 besloten haar bezwaar op te heffen. Desondanks beoordeelt zij het tekortschietende financieel beheer als een ernstige onvolkomenheid.

Voldongen feiten

Een belangrijke oorzaak van onrechtmatigheden is volgens de Rekenkamer dat het parlement niet vooraf werd geïnformeerd. "In het coronajaar 2020, waarin ministers met grote spoed maatregelen namen om de pandemie te bestrijden, zijn de Tweede en Eerste Kamer meermaals voor een voldongen feit gesteld. Dit speelde bij de minister van VWS rond het tekenen van overeenkomsten, bij de ministers van EZK en LNV bij de invoering van steunmaatregelen voor bedrijven en bij de minister van BZK bij het verstrekken van leningen ter bestrijding van de economische crisis die volgde op het wegvallen van toerisme op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten door de coronapandemie. En, los van de coronacrisis, bij het kabinetsbesluit om gedupeerden in de affaire rond de kinderopvangtoeslag dertigduizend euro uit te keren."

Schending budgetrecht

De Rekenkamer stipt ook aan dat in de Comptabiliteitswet is vastgelegd dat nieuw beleid pas na instemming van de Tweede en Eerste Kamer mag worden uitgevoerd. Afwijken van deze regel mag alleen als ingrijpen geen uitstel duldt en de minister de Tweede en Eerste Kamer daarover vooraf informeert. Dat geeft beide Kamers de kans zich desgewenst uit te spreken over de voornemens. "Geeft de minister die mogelijkheid niet, dan schendt hij het budgetrecht van het parlement.

Daarmee is in de ogen van de Algemene Rekenkamer de hoeksteen van het democratisch bestel in het geding. Uitgaven en verplichtingen die in strijd met deze wettelijke bepalingen zijn gedaan, beoordeelt de Rekenkamer als onrechtmatig. De Algemene Rekenkamer vraagt hiervoor dan ook de aandacht van kabinet en parlement", aldus de Rekenkamer.

Onvolkomenheden

De Rekenkamer signaleert ook dat de minister van Defensie al sinds 2018 kampt met een gebrekkig inzicht in de staat van het vastgoed. In 2020 is er geen vooruitgang geboekt, maar liepen de achterstanden in het onderhoud verder op. De Rekenkamer noemt dit zorgelijk. "Een veilige werk- en leefomgeving is essentieel voor een goed functionerende krijgsmacht. Daarom merkt de Algemene Rekenkamer de grote tekortkomingen in het vastgoedmanagement aan als een ernstige onvolkomenheid."

In totaal constateerde de Algemene Rekenkamer vijftig onvolkomenheden bij de ministeries en de Hoge Colleges van Staat, waaronder ook de Algemene Rekenkamer zelf. Dat is een lichte stijging ten opzichte van 2018 en 2019, toen er 47 onvolkomenheden werden vastgesteld. De meeste onvolkomenheden betreffen de informatiebeveiliging (12), gevolgd door IT-beheer (10) en financiële administraties (7).

- [Staat van de rijksverantwoording 2020](#)

Deel dit artikel

f in

GERELATEERD

NIEUWS | 07 oktober 2021

Ministers doen minder met onderzoek Rekenkamer

Sinds 2015 nemen ministers gemiddeld 62 procent van de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer ter harte. Per jaar fluctueert dit percentage sterk, maar sinds 2018... →

NIEUWS | 30 september 2021

Rekenkamer: coronacrisis kost Nederland 82,1 miljard euro

De bestrijding van de coronacrisis kost Nederland tot en met volgend jaar naar verwachting 82,1 miljard euro. →

NIEUWS | 30 augustus 2021

Hoekstra: Onafhankelijkheid ADR en Rekenkamer 'van groot belang'

Het is "van groot belang" dat de Auditdienst Rijk en de Algemene Rekenkamer onafhankelijk hun opdrachten kunnen uitvoeren en over de uitkomsten daarvan rapporteren.... →

NIEUWS | 21 juni 2021

Rekenkamer: 'In crises komt controle onder druk te staan'

De financiële controle bij de Rijksoverheid moet meer aandacht krijgen. Dat stelt Ewout Irrgang, collegelid van de Algemene Rekenkamer, in een interview met Follow... →

NIEUWS | 22 april 2021

Rekenkamer: onderbouwing van beleid vaak onvoldoende

De onderbouwing van (voorgenomen) overheidsbeleid is vaak onvoldoende. Ook wordt op ministeries vrijwel nooit de vraag gesteld of bestaand rijksbeleid wel voldoet,... →
